

Убийте мене!

Михайло Яцків

З досвітньої мряковини гостинцем виринає валка. Посувається поволі вперед, наче боїться і рада б повернутися. Не чути людського гамору, тільки — стукіт копит та Дзенькіт заліза. Спереду їдуть старші селяни, за ними — молоді. Валку веде зав'ялий, як граб, Фрей Булат.

Від Карпат долом-долинами — в селах і містах — стогне народ під фашистським чоботом. Селяни заморочуються самогоном, жінки сліпнуть, від плачу, молодь в'яне на очах, як лан в посуху. Населення нудиться, наче засуджений на смерть каторжник. Люди пухнуть з голоду і падають, як мухи; прокльони лунають під глухим небом.

В уяві перед Булатом враз постала жива нічна сцена. В хаті снуються сірі тіні, обминають одна одну обережно, щоб нікого не вразити в болюче серце. Коло печі стоїть жінка — ні Жива ні мертва. Її повіки спущені, на обличчі — кам'яний спокій.

Треба було їхати до Львова.

Сини вийшли ладнати віз, Булатиха повернула голову до чоловіка.

— Вези їх на загибель, а я, — і тут вона показала на образи, — сорок п'ять років була поклони перед ними, а тепер зірву їх зі стін, потолочу і кину в піч. Сплю хату і піду гинути в гори, бо жебрачкою ходити не годна.

Булат сіпнув віжками, аж коні здригнулися, і ще більше натягнув капелюха на очі. За Австрії був він на роботах у пруссаків: знав німецьку мову, тому-то тепер з громади виперли його проваджати валку.

У Львові, коли мали виїздити з вулиці Коперніка, біля головпоштамту, на вулицю Словацького, раптом на коней наскочило авто, вдарило так, що тріснуло дишло. Коні сполошилися. Булат полетів між копита, але швидко вискочив звідти. Та в ту ж мить шофер-німець ударив його в лице.

Офіцери вийшли з авто.

Булат кинувся до них, як лев:

— Гау міх тот, ферфлюхтер гунд! Убийте мене, прокляті собаки! Запроданці просили бога, щоб ви прийшли нас "рятувати"! Ваші агенти і "наші" пани гнали дітей наших у ваше пекло, а попи благословляли наших дітей на службу до вас!..

— Унгаймліхе ляге![1] — буркнув один з офіцерів.

Булат вихопив сокиру з воза і скомандував до синів:

— Тягніть віз додому та йдіть рятувати матір, щоб по вмерла з горя!..

А потім звернувся до всієї валки:

— Марш додому! Не важся ніхто летіти стрімголов в пащеку гітлерівського чорта! А як прийде хто до тебе з оцих гицлів, почастуй його ціпом і сокирою!..

Сини повернули до життя матір.

Через кілька днів між німцями почалася паніка, потім стало глухо і тихо. Нарешті з'явилася Червона Армія і врятувала нас від загибелі.

1944

[1] Несамовита сцена! (нім.).

Джерело: Яцків М. Ю. Новели. — Львів: Каменяр, 1985.